

Bugün Günlerden Şeyhmus

Today is Şeyhmus

N. Yasemin YALIM^a, L. Selma KOŞAN^b

Gıda denetçiliğine başlayalı henüz birkaç yıl olmuştu. Titizliğimle ve sert tutumumla ün yapmıştım. Öyle armağandı; pohpohlanmaydı bana sökmezdi. Gerçi çabalarım hemen her zaman, yıkıcı değil yapıcı yöneydi. İnsanlara üretim yaptıkları ortamları ve koşulları düzeltmek konusunda yardımcı olmaya çalışırdım. Hatta bazen arkadaşlarım verdiğim bu bedava danışmanlık hizmeti nedeniyle benimle dalga geçerlerdi. İstenen koşulların en uygun maliyetle ne kadar zamanda sağlanabileceğini belirlemek konusunda da neredeyse doğuştan gelen bir içgüdüye sahiptim. Bazen işletme sahipleri bile tahminlerimin isabetliliğine şaşırıp kalıyorlardı.

O sabah da herkesten önce, ama her zamanki gibi çaycımız Sefer'den sonra daireye geldim. Bugünkü programda ilk durak şehrin dış mahallelerinden birinde bulunan bir peynir üretme tesisiydi. Gerçi denetim yapacak yere ulaştığımda bu "tesis" teriminin epeyce abartılı olduğunu düşündüm. Yolun uzak olduğunu bildiğimden Sefer'in taze çayından ancak bir bardak içip bizim emektar minibüse yöneldim.

Güzelbahçe semti kentin kıyısında kalmış; köyden şehre göçenlerin ilk durağı olan bir yerleşimdi. Epeyce arayarak bulduğumuz İsmi Lazım Değil işletmesi de derme çatma bir binanın bodrum katında genişçe bir alanın ortasında yer alan ateş yerinin çevresinde konuşlanmıştı. Ateşin üzerindeki koca kazanda süt işlenerek peynir yapılıyordu.

Etrafa atılmış kap kakak, sağda solda plastik kova, leğen, maşrapa ve su şişeleri, yer yer çöp öbekleriyle kabus gibi bir yerdi. Büyük alanın bir köşesine konulmuş şilteler buranın zaman zaman mesken olarak ta kullanıldığına işaret ediyordu. Bütün bu olumsuz görüntünün ortasında işletme sahibi Müslüm Bey pırl pırl bembeyaz dişleri ve kocaman gülümsemesi, eskilikten lime lime hırkası, yarım çarıkları, kısa, tıknaz vücudu ve geniş boynu ile tabloyu tamamlıyor gibiydi. İşletmesine geldiğimize memnun olmuştu. Bizi oturtacak yer arıyordu.

Şoför Hidayet, denetimden sorumlu olmamasının ayrıcalığını nispet yapar gibi mutlulukla kullanıp beni tüm bu mezbelenin içinde bırakarak, kendini dışarı attı. Müslüm Bey'e içinde bulunduğumuz koşullarda değil peynir, fare zehri bile üretemeyeceğini anlatmak epey zaman aldı. Neredeyse şaşırmıştı. Yani misafir geldiğine bu kadar sevindiği ben, onun ekmek kapısına kilit mi vuracaktım!

Ne yazık ki elden bir şey gelmiyordu. Etrafı iyice temizlese bile yeni çıkan yönetmelikteki koşulları yerine getirmesi olanaksızdı. Bunun için epey para gerekirdi.

Müslüm Bey çaresizlik içinde bana bu imalathanenin iki ailede 15 boğaza baktığını anlattı. Kardeşi Haşım kördü; altı çocuğu vardı ve en büyüğü 15 yaşındaydı. Kendisinin de dört çocuğu vardı. Babası öldüğünden yaşlı anasını da köyden yanına getirmişti. İki göz odalı bir gecekonduya sığınmışlardı. Allah'tan eve yakın bu bodrum katını köylüsünden neredeyse yok pahasına kiralamıştı da bu kadar nüfusu doyurabiliyordu.

Müslüm Bey'e kalırsa Allah bir kapıyı kaparsa bir pencere açıyordu. Onun da bütün umudu çocuklardaydı. İki dışında hepsi zehir gibi çocuklardı. O yüzden dişini sıkıyor, hepsini okula yolluyordu. Haşım'ın iki çocuğu herhalde analarına çekmiş olacaklar, biraz safçaydılar. Onlar da dükkânda getir götüre bakıyorlardı ya, onu da pek doğru dürüst yapamıyorlardı.

^aProf. Dr., Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıp Tarihi ve Etik Anabilim Dalı ✉ yalimx001@yahoo.com

^bZiraat Mühendisi, Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Erzurum İl Müdürlüğü Gıda ve Yem Şubesi

Gönderim Tarihi: 05.06.2018 • Kabul Tarihi: 05.06.2018

Şimdi Müslüm Bey bir anlaşma yapabilir miyiz diye soruyordu. Hemen bugün dükkânı pırıl pırıl temizleyecek; çöpleri, lüzumsuz döküntüleri ve hatta şu anda pişmekte olan sütü de atacaktı. Okulların kapanmasına şunun şurasında üç ay kalmıştı. Üç ay izin verirsem, çocuklar okulu bitirip köye gidebilirlerdi. Okul yeniden açılana dek geçecek üç ayda da Müslüm Bey ya başka bir iş bulacak ya da imalathaneyi yönetmeliğe uygun hale getirecekti. Ama bunların hiçbirisi gerçekleşirse de, altı ay sonra geldiğimde işyerini kapatsam da olurdu, çünkü çocuklar için bir çözüm bulmuş olacaktı.

Birden gözümün önünde Şeyhmus canlandı. Kara kıvrıkcık saçlı, kara gözlü, hep çok meraklı ve çok sessiz Şeyhmus. Beni tüm ilkokul hayatım boyunca sınıf ikinciliğine mahkûm eden, ne yapsam ne etsem ne kadar çalışsam birinciliği elinden alamadığım dâhi Şeyhmus.

Babam devlet memuru olarak Anadolu'nun farklı yerlerinde çalışmış. Bu, batıdaki bir ilçeye ilk tayiniymiş. İlkokulu eli yüzü düzgün bir okulda okuyacağım için çok sevinmiş. Ben de akıllı, düzenli, çalışkan ve hırslı bir çocuktum. Sınıfta hemen parladım. Okumayı çabuk söktüm. Matematikte de iyiydim. Babam benimle gurur duyuyordu. Şu Şeyhmus olmasa sınıf birincisiydim. Allah'tan babamın Şeyhmus'dan haberi yoktu. O gün bana "kim ölsün" diye sorsalar "Şeyhmus ölsün" derdim herhalde.

Şeyhmus kendisine küçük gelen o ağarmış, belli ki başka birisinin eskisi olan önlüğü ve yamalı pantolonuyla en zor problemleri benden önce çözüp nasıl da öğretmenin gözüne giriyordu. Oysa ben mühendis çocuğuydum; üstüm başım süslü püslü, yepyenydi. Öğretmenimin en çok onu sevdiğini içten içe hep hissedirdim. Şeyhmus okuldan çıkınca da babasının yanında çalışmaya giderdi; eve ancak karanlık olunca dönerlerdi. Evlerinde elektrik olmadığından ödevlerini de okulda, teneffüslerde yapmaya çalışırdı.

Bir gün Tanrı dualarımı mı duydu nedir Şeyhmus okula gelmeyiverdi. Ne o gün ne de sonraki günler geldi. Öğretmenimiz bu kadar başarılı bir öğrencisinin arka arkaya bu kadar uzun zaman gelmemesine şaşırılmış; araştırmış. Sınıfta bize de anlattı. Şeyhmus'un babası uzak bir köyden yol inşaatında çalışmak için gelmiş; aynı firma başka işler de alınca şehirde kalmış, ama son zamanlarda firmanın işleri bozulmuş. İşten adam çıkarmışlar. Çıkarılanlardan biri de Şeyhmus'un babasıymış. Adamcağız işsiz kalınca oğlunu da alıp köyüne dönmüş. Hiç unutmam öğretmenimiz çok üzülmüştü. "Keşke gelip danışsaydı; o çocuğu ben yanıma alıp okuturdum. Dâhiydi çocuk dâhiydi" diye dövünüyordu. Şeyhmus'u bir daha görmedim. Onunla birlikte sınıf birincisi olma umutlarım da uçup gitti. Onu yenemedim ya, ondan sonra yaşamdaki her başarım biraz eksik kaldı. Bir yandan da vicdan azabı. Acaba benim dualarım yüzünden mi Şeyhmus okuldan ayrılmak zorunda kalmıştı?

İşte Müslüm Bey'in öyküsü sırasında okuldan gelip duvarın dibine dizilen ikisi Haşim'in, ikisi Müslüm'ün dört sümüklü Şeyhmus'la onların iki kız versiyonu, bana, elimdeki çantaya ve kırmızı renkli dosyaya yarı korku, yarı hayranlık, yarı merakla bakarlarken neredeyse yirmi sene öncesinden gelen bu anı gözümün önünden yıldırım hızıyla geçti. Henüz okula gitmediği anlaşılan bir tanesi ise çoktan plastik leğenlerden birinin içinde sızmıştı.

Müslüm bey söyleyeceğini söylemiş; ayıp olmasın diye çocuklardan yana da bakmıyor ama, Şeyhmus yirmi şu kadar yıl öncesinden kara gözlerini dikmiş bana bakıyor. Sanki "Kötü dualarınla beni okulumdan, geleceğimden ettin. Hadi bakalım sırf yeni Şeyhmus'lar olmasın diye kapat bu ekmek kapısını da beni nasıl ahlaksızca, haksızca yendiğini bir daha göster" diye meydan okuyor. Ya bu çocuklarda biri de Şeyhmuşa. Hem üç ay dediğin nedir ki? Bugün gelmemiş olsam belki de bu imalathaneye bu yıl hiç uğramayacaktım.

Müslüm Bey'in ödü patladı belli, burayı akşama kadar pırıl pırıl yapar; zaten zavallı bir dükkân. Kazanı, ateş yeri filan da var.

Bir yanda pis peynir, bir yanda okula gidemeyecek, okuma haklarını benim ellerinden alacağım çocuklar. Daha bunlar aklımdan geçerken Şeyhmus'un kazandığını biliyordum.

Müslüm Bey 29 yıl ötesinden kendisine yardıma koşan anıyı hiç bilmeden beni kapılara kadar uğurladı. Çocuklara tek tek elimi öptüdü. Onların okula devam etmelerini sağlayan velinimetleriydim. Kendimi külkedisinin peri annesi gibi hissettim bir an. İyi bir insan mıydım neydim!